

GLOSSZÁRIUM

átláthatóság (*transparency*): Egy demokratikus intézmény (kormányzat, →nemzetközi szervezet, →NGO stb.) kötelezettsége, hogy költségvetési bevételeihez hozzájáruló állampolgárok és jogi személyek számára hozzáférhetővé, nyilvánossá tegye, hogy mire költi bevételeit.

célok, célkitűzések (*goals, objectives*): A célkitűzések (*objectives*) hierarchiájában a legmagasabb helyet a cél (*goal*) foglalja el; a fejlesztési célú →beavatkozás ennek realizálásához kíván hozzájárulni. A fejlesztési célok (*development objectives*) mindazon szándékolt →hatásokra utalnak, amelyek valamely fejlesztési célú →beavatkozás eredményeként hozzájárulnak a →kedvezményezett fizikai, pénzügyi, intézményi, társadalmi, környezeti adottságainak fejlődéséhez.

civil társadalmi szervezetek (*civil society organizations*): Mindazon társadalmi kezdeményezések (szociális, kisebbségi, vallási, stb.) érdekképviselői szervezetek, szakszervezetek, nemkormányzati szervezetek (→NGO), amelyek hazai és nemzetközi társadalmi problémákra felhívják a figyelmet, valamint a hatályos törvényi szabályozás alapján valamely állam hivatalos szervei mellett közcélú, közhasznú tevékenységet folytatnak. A →nemzetközi fejlesztési együttműködésben kiemelt szerepet játszhatnak, amennyiben sokkal közelebb tudnak kerülni a valódi problémákhoz, mint a hivatalos szereplők.

donor (*donor*): Azon államok és nemzetközi szervezetek, amelyek hivatalos fejlesztési támogatást (→ODA) nyújtanak az arra →jogosult országoknak, →recipienseknek. A donorállamok többsége, de nem mindegyike az OECD, illetve az OECD DAC tagja.

donorok közti koordináció (*coordination among donor states*): Az egyes donorok fejlesztési célkitűzéseinek, stratégiáinak, terveinek, folyamatainak olyan összehangolása, amely biztosítja, hogy az egyes fejlesztések összhangban vannak egymással, nem oltják ki egymás hatásait és nem helyeznek felesleges adminisztratív terheket a recipiensekre. A donorok közti koordináció alapját a recipiens által elkészített fejlesztési vagy szegénységcsökkentési stratégia kell, hogy jelentse, amelyhez az egyes donoroknak igazodniuk kell.

elszámoltathatóság (*accountability*): Annak kimutatására vonatkozó kötelezettség, hogy a fejlesztési tevékenység az elfogadott szabályokkal és normákkal összhangban történt. Annak tükrében, hogy a donor és recipiens közti szerződésben milyen szerepek és feladatkörök kerültek rögzítésre, az elszámoltathatóság követelménye magában foglalja a jogilag védhető, tisztességes és pontos beszámoló készítését az elért eredményekről (→értékelés, →indikátorok, →teljesítmény). További értelmezésben az állampolgárok (lakosság) részéről az állammal, politikaalkotókkal szemben érvényesíthető jogokra utal.

élelmiszersegély (*food aid*): A →humanitárius támogatás legkedveltebb, természetben (*in kind*), áru formájában nyújtott fajtája.

emberi jogok (*human rights*): Minden embert születésétől fogva megillető körülmények és szabadságok biztosítása abból a célból, hogy az egyén a szükségleteinek megfelelő és teljes értékű életet élhessen. Az emberi jogoktól senki nem fosztható meg önkényesen. Az emberi jogok sokkal többet jelentenek, mint jogi előírásokat. Olyan erkölcsi normát képviselnek, amelyet azért dolgoztak ki, hogy támogassák a megértést, az egyenlőséget, a toleranciát, a méltányosságot és sok más olyan univerzális elvet, amely elengedhetetlen egy igazságos és békés társadalom működéséhez. A mindenkor kormányok felelősek a nemzetközi egyezményekben és szerződésekben foglalt emberi jogok biztosításáért, de a magánszektor, a különböző embercsoportok, közösségek és egyének is felelősek azok ismeretért és megértésért, hogy megvédhessék vagy számon kérhessék embertársaikat, a kormányzatot és a társadalmat azokkal a magatartásformákkal kapcsolatosan, amelyek hatással vannak az emberi jogokra.

érdekeltek (stakeholders): Azon ügynökségek, szervezetek, csoportok és egyének összessége, amelyeknek közvetlen vagy közvetett érdekeik fűződnek a fejlesztési célú →beavatkozáshoz és annak →értékeléséhez.

értékelés (evaluation): Tágabb megfogalmazásban olyan folyamat, amely során adott erőforrásokból (inputokból) képződött eredmény egy meghatározott időpontban szisztematikus módon elemzésre kerül. E meghatározásban az input magában foglalja mindazokat az emberi, anyagi, pénzügyi, időbeli ráfordításokat, amelyek a kívánt cél elérése érdekében mobilizálásra kerültek. Az eredmény (output), legyen szándékolt vagy véletlenszerű, ezen inputok hatásaira utal. Az adott eredmény értékelése magában foglalja az adott erőforrások, illetve a bekövetkező változás közötti ok-okozati kapcsolat természetének elemzését (assessment). Ennek megfelelően az értékelés érvényessége (validity) azon megközelítésen, illetve módszere(ke)n múlik, amelyeket a vizsgált inputokból származó hatások elkülönítése, illetve mérése céljából alkalmaznak. Az értékelés lehet *ex ante*, amennyiben az adott fejlesztési célú →beavatkozás előtt végzik, illetve *ex post*, amennyiben a beavatkozást követően kerül rá sor. Az OECD szűkebb definíciója szerint – az értékelés egy program, vagy projekt tervezésének, végrehajtásának, valamint következményeinek objektív és módszeres vizsgálata, amelynek célja meghatározni annak →hatékonyságát (efficiency), →eredményességét (effectiveness), →hatásait (effects), →fenntarthatóságát (sustainability), illetve a kitűzött célokhoz viszonyított →relevanciáját (relevancy).

értékelhetőség (evaluability): Valamely tevékenység, projekt vagy program milyen mértékben értékelhető megbízható és hiteles módon.

esélyegyenlőség (equality of opportunity): Azonos esélyek biztosítása a társadalom tagjai számára (azaz a diszkrimináció tilalma) a társadalmi részvételhez és egyéni érvényesüléshez. Az egyéni adottságok, vagy csoportos megkülönböztetés miatt hátrányos helyzetből induló egyéneknek és csoportoknak az igényeiknek megfelelő támogatást (pozitív diszkrimináció) kell biztosítani ahhoz, hogy ők is egyenlő eséllyel érvényesülhessenek és vehessenek részt a társadalom életében.

etnocentrizmus (ethnocentrism): Saját kultúra-központúságot jelent. Amikor valaki már kulturális szokásokat és viselkedési normákat kizárólag a saját normáin keresztül képes megítélni. Ennek kialakulása a gyermekkorban teljesen normális és szükséges az egészséges éntudat megerősödéséhez. A felnőttkori abszolutizálása azonban káros lehet. Olyan szélsőséges megjelenési formákhoz vezethet a saját kultúra mások fölé helyezése, mint a xenofóbia (idegengyűlölet), vagy a sovinizmus (fanatikus hazafiság, nemzetimádat).

export hitelek (export credit): Az áruhitelt nyújtó exportőr hitelezési kockázatának az állam által történő átvállalása. Mivel ilyen kockázatok a fejlődő országokba történő áruszállítások kapcsán sokkal gyakoribban jelentkeznek, ezért felfoghatóak a fejlődő országokba irányuló export támogatásának is.

fejlesztési támogatás (development assistance): Mindazon államok közötti forrástranszferek, amelyek kizárólag fejlesztési vagy szegénységcsökkentési célokat szolgálnak az arra →jogosult országban. A kifejezés a donorállamok szemszögéből jelzi a →segélyek funkcióját. Ha másként nincs jelölve, a kötet teljes terjedelmében →segély kifejezés alatt a fejlesztési célú külső, hivatalos támogatást értjük. →ODA

fejlődő országok (developing countries): Bár a fejlődő országok fogalma általánosan elterjedt és a harmadik világ fogalmát a 90-es évek elejétől leváltotta, az utóbbi évtizedben gyakorta a „Globális Dél” (ld. Globális Dél címszó), vagy „déli országok”, „déli államok” fogalommal helyettesítik. A fejlődő országokkal szembeni kritika abból adódik, hogy a fejlődés mibenléte nem definiálható egyértelműen és értéksemleges, mivel az éppen aktuális értékrendszeren alapuló megítéléstől függ. Az utóbbi 50 évben számos eltérő megközelítés létezett a fejlődő országok kategorizálására. Egyesek a gazdasági

tényezők szerepét hangsúlyozzák (Világbank), mások komplex módon próbálják meg a társadalmi tényezőket figyelembe venni (p.: az ENSZ „kevésbé” és „legkevésbé” fejlett országokra vonatkozó felosztása).

feltételeesség (conditionality): A segélyt rendelkezésre bocsátó donor (állami vagy nemzetközi szervezet) által alkalmazott nyomásgyakorlás, amelynek értelmében bizonyos feltételek nem teljesülése esetén a segélyek folyósítása felfüggesztésre vagy megszüntetésre kerül. E feltételeesség lehet *ex ante*, amennyiben a segély nyújtását megelőzően megegyeznek bizonyos feltételekben, amelyek végül vagy teljesülnek, vagy nem, illetve *ex post*, amennyiben a fogadó állam adott teljesítményével kapcsolatos várakozásokat a segély folyósítása előtt számon kérik (→szelektivitás).

fenntarthatóság (sustainability): Valamely →fejlesztési támogatás fenntarthatósága attól függ, hogy az adott →célok érdekében kifejtett tevékenység milyen mértékben folytatható a külső támogatás (segélyprogram, -projekt) befejezése után.

globális dél (Global South): Más kifejezésekkel a „déli országok” vagy „déli államok”. A korábban elterjedt „harmadik világ” és az azt leváltó „fejlődő országok” (ld. fejlődő országok címszó) helyett egyre gyakrabban használt fogalmak. A Föld gazdaságilag fejletlenebb, többnyire a déli féltekén elhelyezkedő országainak összefoglaló neve. Ezekben az országokban alacsony az egy főre jutó nemzeti össztermék, fejlesztésre szorul az egészségügy és az oktatás, sokszor jelentős mértékben korlátozzák a szabadságjogokat. Ezen országok egy részében nincs politikai stabilitás és a berendezkedés nem demokratikus (bővebben lásd →fejlődő országok).

globális nevelés (global education): A globális nevelés olyan oktatási, képzési módszer, amelynek célja, hogy az állampolgároknak kialakítson egyfajta törekvést egy igazságosabb, egyenlőbb, emberi jogokat nagyobb mértékben tiszteletben tartó világ kialakítására. A globális nevelési tevékenység nyomán követése és koordinálása az Európa Tanács Észak-Dél Központjának feladata.

hatás (effect): Változás, amely valamely →beavatkozás eredményeként merül fel. A bekövetkező változás (hatás) az adott beavatkozással valamilyen mechanizmuson keresztül kapcsolatba hozható következményeket is magában foglalja. A folyamat során maga a mechanizmus, illetve a következmények egyaránt befolyásolják a →recipiens állambeli technikai, gazdasági, társadalmi, politikai, hatalmi intézményi, kulturális, környezeti körülményeket.

hatékonyság (efficiency): Annak mércéje, hogy bizonyos inputok (pénz, tapasztalat, idő) hogyan válnak eredménnyé. Valamely segély akkor hatékony, ha az adott célok eléréséhez szükséges legolcsóbb (erő)forrásokat foglalja magában, illetve a segély a lehető legnagyobb mértékben járul hozzá a gazdasági növekedéshez, illetve a szegénység csökkenéséhez (→értékelés; →indikátorok).

hatékonyság, eredményesség (effectiveness): A segély kitűzött célokhoz viszonyított →hatásaira utal, amennyiben a segély olyan mértékben eredményes, amilyen mértékben a célokat sikerül teljesíteni (→értékelés, → indikátorok, →teljesítmény).

humanitárius támogatás (humanitarian assistance): Olyan segély, illetve segítségnyújtás, amelynek kizárólagos célja az emberi szenvedés csökkentése, életmentés, az emberi méltóság védelme és fenntartása a vészhelyzetek, →katasztrófák idején, illetve azokat követően.

import helyettesítés (import substitution): Bizonyos fejlődés-gazdaságtani iskolák által ajánlott fejlesztési stratégia, amelynek keretében az állam, a gazdaság importigényét csökkentendő, olyan ágazatokban kezd iparosítani, amelyek termékeiből behozatalra szorul az ország.

indikátorok (indicators): Mindazon minőségi és mennyiségi ismérvek (változók), amelyek egyszerű és megbízható eszközül szolgálnak adott teljesítmény méréséhez, a fejlesztési célú →beavatkozással összefüggésbe hozható változások (→hatások) kimutatásához, illetve amelyek segítséget nyújtanak valamely →fejlesztési együttműködésben részt vevő →partner →teljesítményének elemzéséhez.

intézményi szintű fejlesztési hatások (*institutional development effects*): Annak mértéke, hogy valamely →beavatkozás mennyiben erősíti vagy gyengíti adott állam vagy térség arra vonatkozó képességét, hogy az hatékonyabb, egyenletesebb, fenntarthatóbb módon használja emberi, pénzügyi, természeti erőforrásait, például azáltal, hogy (a) az intézményi megállapodások jobban definiáltak, stabilabbak, kikényszeríthetőbbek, átláthatóbbak, kiszámíthatóbbak, illetve (b) az ezen intézményi megállapodásokból levezethető szervezetek rendeltetése (küldetése), kapacitásai jobban illeszkednek azok mandátumához (szerepéhez).

jogosult országok (*countries and territories entitled to ODA*): Az →ODA-ra való jogosultság megállapítása az egy főre jutó nemzeti jövedelemben (GNI) kifejezett fejlettség alapján történik. A felső határt jelenleg évi 10 065 dollár/fő jelenti. A listát a DAC háromévente felülvizsgálja, erre legutóbb 2006-ban került sor. A mindenkor aktuális csoportosítás elérhető az OECD honlapján keresztül: <http://www.oecd.org/dataoecd/43/51/35832713.pdf>

jó kormányzás (*good governance*): →Átlátható, →elszámoltatható, korrupciómentes, hatékony kormányzati gyakorlat. A jó kormányzás definíciójába beleértendő a politikai rendszer formája, a gazdasági és társadalmi erőforrásoknak a fejlődés érdekében történő kezelése, illetve a kormányzat megfelelő szakpolitikák tervezésére, megalkotására, végrehajtására vonatkozó képessége, hajlandósága is. A Világbank értelmezése szerint a jó kormányzásnak az alábbi hat kategóriája van: (1) szólásszabadság és külső elszámoltathatóság; (2) politikai stabilitás; (3) kormányzati hatékonyság; (4) szabályozás minősége; (5) jog uralma; (6) korrupcióellenes küzdelem.

kapacitás (*capacity*): Valamely cél eléréséhez szükséges képességekkel (*capability*), hatáskörrel (*competence*), erőforrásokkal (*resources*) való egyéni vagy társadalmi méretekben kimutatható ellátottság.

katasztrófa (*disaster*): A mindennapi életvitelt, sőt az életet meghatározó körülmények és feltételek olyan, emberi szenvedést okozó, váratlan átalakulása, amely átmenetileg vagy tartósan meghaladhatja az érintett társadalmi csoport annak megelőzésére, elhárítására vonatkozó →kapacitásait. A katasztrófa lehet természeti (árvíz, földrengés, aszály stb.) vagy ember által előidézett (háború, lázadás, népiirtás).

kedvezményezettek (*beneficiaries*): Mindazon egyének, csoportok, szervezetek köre, amelyeknek célzottan vagy véletlenszerűen, közvetlenül vagy közvetett módon haszna származik a fejlesztési célú →beavatkozásból.

kötelezettségvállalás (*commitment*): A donorállam részéről írásban, a szükséges források rendelkezésre állása (elérhetősége) mellett vállalt kötelezettség, amelynek célja valamely →recipiens állam vagy multilaterális szervezet számára konkrét támogatást nyújtani.

kötött segély (*tied aid*): A kötöttség arra utal, hogy a →donor meghatározza, mire költheti a →recipiens a →segélyt. Szélsőséges esete a segélyek exporthoz kötése, amikor a donor kiköti, hogy az általa nyújtott segély csak saját cégei exportjára fordítható. A busan-i illetve a GPEDC kötelezettségvállalások értelmében a donorországok a igyekeznek a kötött segélyek felülvizsgálatára és feloldására.

külföldi segély (*foreign aid*): A kifejezés egyaránt utalhat fejlesztési, humanitárius vagy katonai célú külföldi eredetű támogatásra, →segélyre.

kulturális relativizmus (*cultural relativism*): Amikor más emberek szokásait és hiedelmeit nem a magunk, hanem az ő saját perspektívájukon keresztül próbáljuk látni és megítélni, a saját kultúránk kontextusán belül. Ehhez a megközelítéshez nem kell elvetnünk saját értékeinket, de szükséges, hogy egy tanulási folyamat során megismerjük és megértsük mások értékeit. Ez egyrészt elősegíti a tudományos megismerés objektivitását, másrészt hozzájárul egy sokszínű, toleráns és empatikus világ kialakításához. A fogalom megjelenése Franz Boas és Bronislaw Malinowski kulturális antropológusok munkájához köthető, akik a kultúrák egyenrangúságát, egyenértékűségét hirdették és azt az elvet,

amely szerint nincs olyan általános mérce, amelyhez képest egy-egy kultúra (közösség) sajátos értékeit lehetne mérni.

legkevésbé fejlett országok (*least developed countries, LDCs*): A Világbank csoportosítása szerint azon országok, amelyek éves egy főre jutó nemzeti jövedelme 750 dollár alatt van, alacsony az emberi fejlettség szintje és gazdaságilag sebezhetőek. Jelenleg 49 ország tartozik ebbe a csoportba.

méltányos kereskedelem (*fair trade*): A méltányos kereskedelem egy civil szervezetek által kifejlesztett kereskedelmi koncepció, amely a termékek előállítójának egy emberibb élet biztosításának igényét állítja a középpontba. A méltányos kereskedelem az afrikai, ázsiai, latin-amerikai mezőgazdasági nyersanyagok nagy mértékű árnövekedésére adott válasz. Az árnövekedés ugyanis kisparaszti családok millióit taszította mélyszegénységbe. A méltányos kereskedelem gyakorlata során a gazdaságilag és társadalmilag hátrányos helyzetben lévő termelőcsoportok által előállított nyersanyagokért, vagy termékekért tisztességes árat és/vagy a bérből élők munkájukért tisztességes bért kapnak. Jellemzői: a garantált felvásárlási ár, a közvetlen kereskedelmi piacra való bejutás megteremtése, az előfinanszírozási rendszer, a legalacsonyabb járulékos költség és a bio prémiumok. Szigorúan kidolgozott kritériumrendszer (fenntartható, környezetkímélő gazdálkodás, munkajogok betartása, gyerek- és kényszermunka tilalma stb.) szerint folyik a termékek előállítása, amelyet tanúsító csoportok ellenőriznek (csúcsszerv a Fairtrade Labelling Organization).

millenniumi fejlesztési célok (*Millennium Development Goals, MDGs*): Az ENSZ 55. ülésén elfogadott Millenniumi Nyilatkozatban megfogalmazott, 2015-ig teljesítendő nyolc célkitűzés. Olyan orvosolandó problémákat fogalmaznak meg, amelyek megoldása nemcsak a fejlődő országok, de az egész világ számára is nehézségeket okoz, miközben megoldatlanságuk potenciális globális katasztrófával fenyeget. A célok a nemzetközi fejlesztési rendszer iránymutató keretévé váltak az elmúlt években. A ENSZ 2010-es magas szintű plenáris ülésén a Közgyűlés a Millenniumi Fejlesztési Célok kivitelezésével kapcsolatban felkérte az ENSZ főtitkárt, hogy kezdeményezze a 2015 utáni fejlesztési tevékenységek kialakítását → Post 2015 → SDGs

monitoring (*monitoring*): Olyan folyamatosságot feltételező eljárás, amely bizonyos →indikátorokra vonatkozó adatokat szisztematikusan gyűjt annak érdekében, hogy a folyamatban lévő fejlesztési célú →beavatkozás irányítói, illetve fontosabb →érdekeltek számára tájékoztatást nyújtson az előrehaladásról, a →célok teljesüléséről, valamint az allokált alapok felhasználásának →hatékonyságáról, módjáról.

multikulturalizmus (*multiculturalism*): A multikulturalizmus a különböző kultúrák közötti együttélést és megértést, sőt a kultúrák egészséges keveredését, egymásra hatását jelenti. A multikulturalizmus, mint politikai eszme, a „soketnikumú” társadalmak tekintetében a kulturális sokféleség megőrzésére és elfogadására ösztönöz. Az eltérő tradíciókkal rendelkező etnikai, vallási csoportokon túl az összes kisebbség létjogosultságát hirdeti. A multikulturális társadalomban a formális jogalkotástól kezdve az emberek hétköznapi kommunikációjáig általános elv a tolerancia. Az Európai Unióban a kultúrák közötti együttélés aktív együttműködést jelent, amelynek során a különböző kultúrák, országok segítik egymást, folyamatos párbeszédet folytatnak és megosztják egymással tapasztalataikat, sőt a szolidaritás elve alapján az erősebbek támogatják a rászorulókat, nem csupán a kontinensen belül, hanem világviszonylatban is.

nem állami szereplők (*non-state actors*): A nemzetközi fejlesztési együttműködési rendszer nem-hivatalos szereplői, azaz mindazon aktorok, amelyek a civil társadalom (→NGO), a profitorientált magánszféra, illetve az akadémiai-kutatói szféra köréből kerülnek ki.

nemzetközi fejlesztési együttműködés (*international development cooperation*): A hivatalos szereplők (elsősorban államok) adott normák és erőviszonyok mentén zajló együttműködése, amely során a fejlett országok bizonyos célok elérése érdekében különféle forrásokat – pénzt, technológiát,

árut, tudást – juttatnak a fejlődő világ országainak. Az együttműködés hivatalos célja a fejlődő országok felzárkóztatása, a szegénység leküzdése. Az „együttműködés” kifejezés a támogatásban részesülő államok remélt vagy valós egyenrangú szerepét hangsúlyozza.

nemzetközi fejlesztési rezsim (*international development regime, -system*): A →nemzetközi fejlesztési együttműködésben résztvevő szereplők, illetve azok releváns döntéseit, cselekedeteiket mozgató érdekeknek, motivációknak, valamint az ezeknek korlátokat szabó nemzeti és nemzetközi formális és informális intézményeknek, szabályoknak és normáknak az összessége.

NGO (*non-governmental organizations*): Tevékenységüktől és finanszírozásuktól függően azon társadalmi kezdeményezések, szervezetek, amelyek hazai és nemzetközi társadalmi problémákra felhívják a figyelmet, valamint a hatályos törvényi szabályozás alapján valamely állam hivatalos szervei mellett közcélú, közhasznú tevékenységet folytatnak. Nem minden →nemállami szereplő (és nem minden civilszervezet) NGO. A →nemzetközi fejlesztési együttműködésben kiemelt szerepet játszhatnak, amennyiben sokkal közelebb tudnak kerülni a valódi problémákhoz, mint a hivatalos szereplők. A nemzetközi nemkormányzati szervezetek (*international non-governmental organizations*, INGO) regionális vagy globális méretekben, több államban, valamint adott esetben →nemzetközi szervezetek mellett fejtik ki tevékenységüket. A kifejezetten nemzetközi fejlesztés terén aktív szervezeteket NGDO-nak (*non-governmental development organizations*) is hívják.

OA (*official assistance*): Az OECD DAC néhány évig fenntartott egy másik segélykategóriát is, a hivatalos támogatást (*official assistance, OA*), amellyel azon államoknak juttatott hivatalos transzfereket jelölte, amelyek fejlettségi szintje ezt egyébként nem indokolta olyan mértékben, mint a legszegényebb államok esetén. Az OA-jogosultak körébe tartoztak például a közép- és kelet-európai államok és 1997-től Izrael. A DAC az OA kategóriát 2006-ban megszüntette, illetve részben összevonta az ODA-val → ODA

ODA (*official development assistance*): Az OECD DAC definíciója szerint hivatalos fejlesztési támogatásnak minősülnek mindazon minimum 25 százalék adományelemet tartalmazó, fejlesztési vagy szegénységcsökkentési célokat szolgáló →segélyek, amelyeket a DAC által összeállított listán feltüntetett államok és területek javára hivatalos szinten vállalnak a donorállamok (→*jogosult országok*).

OECD DAC (*Organization for Economic Cooperation and Development, Development Assistance Committee, DAC*): A fejlett államokat tömörítő OECD Fejlesztési Támogatási Bizottsága, amelynek tagjai az a 29 fejlett állam, amelyek bruttó nemzeti jövedelmének legalább 0,22 százalékát fordítja →hivatalos fejlesztési támogatásra, valamint az Európai Bizottság. Feladata a bilaterális donorközössége és politikai vezetése számára szakmai fórumot biztosítani, tevékenységüket harmonizálni, számukra követhető iránymutatásokat kidolgozni, illetve a →nemzetközi fejlesztési együttműködés alakulását nyomon követni, a pénzügyi-segélyezési folyamatokról statisztikákat és elemzéseket készíteni.

partner (*partner*): A partner kifejezés mindazon hivatalos és nemállami szereplőkre (egyénekre, szervezetekre, államokra) vonatkozik, amelyek együttműködnek a közösen kitűzött és vállalt →fejlesztési célok elérésében.

pénzügyi segély (*financial aid*): Jellemzően költségvetési támogatás (*budgetary assistance*) formájában nyújtott forrástranszfer, amely kizárólag fejlesztési, szegénységcsökkentési (*poverty reduction*) célokat szolgálhat. A teljesítés (kifizetés) módjától függően pénzügyi →segélynek minősülhetnek a →*recipients* állambeli hivatalos szervvel (például minisztériummal) megkötött szerződésben foglalt támogatás egyes formái is; e kategóriába a →technikai támogatás vagy az adminisztratív költségek nem értendők bele.

programozás (*programming*): A fejlesztési politikák és stratégiák (tervek) konkrét programokra, projektekre és akciókra történő lebontásának folyamata, illetve a rendelkezésre álló források ezekhez történő hozzárendelése.

programsegély (program): A programok célja egy-egy szektor (oktatás, egészségügy, mezőgazdaság stb.) integrált formában történő támogatása. A →donor és a →partnerállam kormányzata együttműködnek a donorállam fejlesztéspolitikájába illeszkedő közös program stratégiájának kidolgozásában, a megvalósítás során azonban jóval nagyobb szerepe és felelőssége van a recipiensnek, mint →projektsegély esetén. A programtámogatásnak két fajtája van, a szektortámogatás és az általános költségvetési támogatás. Előbbi esetben a folyósított támogatás csak egy adott szektorra vehető igénybe, utóbbinál a recipiens belátására van bízva (összhangban a donorral kötött megállapodással).

projektsegély (project): A →fejlesztési támogatások legtipikusabb megvalósulási formája. Olyan, a donorok által finanszírozott beruházások, amelyek hozzájárulnak a →recipiens országban a gazdasági növekedéshez vagy a szegénység csökkenéséhez.

recipiens (recipient): A →segélyeket, illetve →hivatalos fejlesztési támogatások fogadására →jogosult állam vagy a nemzetközi közösség tagjai által elismert szuverenitással nem rendelkező terület.

sebezhetőség (vulnerability): Adott egyén vagy társadalmi csoport valamely fizikai vagy érzelmi sérülésnek kitett mivolta, külső támadással, →katasztrófával szembeni kiszolgáltatottsága. A jelenségben három tényező fejeződik ki: a szélsőséges események →kockázata, az e hatásokkal szembeni ellenálló képesség, valamint a következményekkel való megbirkózás képessége (→kapacitás).

segély (aid): Nemzetközi pénzügyi – elszámolási és statisztikai – értelemben céljától függetlenül segélynek minősül az a forrástranszfer, amelyben a vissza nem térítendő elem, vagyis adomány (grant) aránya legalább 25 százalék. A maradék hányad a piacinál kedvezőbb feltételek mellett nyújtott kölcsön (concessional loan).

segélyek exporthoz kötése → kötött segély

segélyfüggőség (aid dependency): A segélyek által az ország kormányzati szerveiben, intézményeiben, és a politikaalkotás folyamatában okozott torzulások összefoglaló neve. Ide tartozik többek közt a reformok elodázására való ösztönzés, a költségvetési korlát felpuhítása, vagy az adóztatási morál gyengülése

szakpolitikák koherenciája (Policy Coherence): politikák koherenciája a különböző szakpolitikákkal foglalkozó közösségek együttműködésének eredményeként a különböző szakpolitikai területeken olyan szintergiákat és egymást kiegészítő - a szakpolitikai törekvések között létrejött különbségek kiküszöbölésére alkalmas - elemeket keresnek melyekkel elérhetik közös célkitűzéseiket. A **szakpolitikák fejlesztés célú koherenciája (Policy Coherence for Development)** tehát igyekszik kihasználni a szinergiákat és a közpolitikák közvetett hatásait hogy elősegítse a fejlődést.

teljesítés (disbursement): Források rendelkezésre bocsátása, vagy termékek és szolgáltatások beszerzésének →recipiens számára való lehetővé tétele. A teljesítés a pénzügyi erőforrások, vagy az adott áruk, szolgáltatások →donoroldalon felmerült költségek szerint elszámolt értéken történő nemzetközi transzferét jelenti. A →kötelezettség formájában vállalt, de nem teljesített (undisbursed) segélyek még nem kerültek kifizetésre.

teljesítmény (performance): Annak mértéke, hogy valamely fejlesztési célú →beavatkozás, illetve valamely, a fejlesztési tevékenységben részt vevő →partner mennyiségileg vagy minőségileg hogyan szolgálja a deklarált →célokkal, tervekkel összhangban álló konkrét kritériumok, standardok, irányelvek teljesülését, illetve eredmények realizálását (→értékelés, →eredményesség).

tudatosság (awareness): A fejlett országokban élő állampolgárok tájékozottsága és ismeretfeldolgozása az elmaradottságról, a fejlődő országokról, valamint ezeknek a fejlett országokkal való kapcsolatrendszerükről. A tudatosság szintjének növekedése rendszerint a →nemzetközi fejlesztési együttműködés támogatottságának emelkedését eredményezi. A tudatosság növelésében nagy szerepe van a globális nevelésnek.

tulajdonosi szemlélet (*ownership*): A fogalom arra a kérdéskörre utal, hogy az egyes fejlesztési projektek és programok, illetve azok eredményeinek ki a tulajdonosa, illetve ki érzi azokat magánénak. A donorok sokáig ragaszkodtak ahhoz, hogy az egyes → recipiensekben fejlesztendő területeket és konkrét projekteket maguk válasszák ki, illetve kivitelezésüket is teljes egészében maguk tartsák kézben. Ennek megfelelően a fogadó országok nem érezték magukénak az egyes projekteket, nem alakult ki bennük a tulajdonosi szemlélet. Napjainkban elfogadott, hogy a segélyprojektek és programok hatékony érvényesüléséhez szükséges, hogy azok a recipiens tulajdonában legyenek, azaz a recipiensek részt vegyenek tervezésükben, megvalósításában, sőt tágabb értelemben az egész fejlesztési folyamatot ők irányítsák